

1284**ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW**

z dnia 29 września 2001 r.

w sprawie rodzin zastępczych.

Na podstawie art. 33g ust. 7 i 8 ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414, Nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 756 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 20, poz. 170, Nr 79, poz. 885 i Nr 90, poz. 1001, z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 19, poz. 238 oraz z 2001 r. Nr 72, poz. 748, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 973 i Nr 111, poz. 1194) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe zasady działania rodzin zastępczych,
- 2) szczegółowe zasady doboru rodzin zastępczych i umieszczania dzieci w tych rodzinach,
- 3) tryb przygotowywania i szkolenia rodzin zastępczych,
- 4) zakres programowy szkolenia rodzin zastępczych i tryb zatwierdzania programów szkolenia rodzin zastępczych,
- 5) wysokość oraz szczegółowe zasady przyznawania pomocy pieniężnej, o której mowa w art. 33g ust. 2 ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej, zwanej dalej „ustawą”,
- 6) szczegółowe warunki finansowania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, w tym także przebywającego poza rodziną zastępczą,
- 7) szczegółowe zasady przyznawania wynagrodzenia rodzinom zastępczym, o których mowa w art. 33e ust. 1 pkt 3 ustawy, z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania,
- 8) zasady i wysokość odpłatności rodziców za pobyt ich dzieci w rodzinach zastępczych oraz sposób i tryb postępowania w tych sprawach.

§ 2. 1. Rodzina zastępcza kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw, w szczególności prawa do:

- 1) wiedzy o swoim pochodzeniu,
- 2) podtrzymywania kontaktu emocjonalnego z rodziną naturalną i innymi osobami bliskimi,
- 3) poszanowania godności i ochrony przed wszelkimi formami przemocy.

2. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, a w szczególności:

- 1) odpowiednie warunki bytowe,
- 2) możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego,

- 3) możliwości zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka w zależności od jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju,
- 4) możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
- 5) odpowiednie warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

§ 3. 1. Przy doborze rodziny zastępczej uwzględnia się:

- 1) przygotowanie kandydatów do podjęcia opieki nad dzieckiem w rodzinie zastępczej,
- 2) odpowiednią różnicę wieku między kandydatami do pełnienia funkcji rodziny zastępczej a dzieckiem,
- 3) poziom rozwoju i sprawności dziecka, wymagania w zakresie pomocy profilaktyczno-wychowawczej lub resocjalizacyjnej oraz możliwości zaspokajania potrzeb dziecka,
- 4) zasadę nierozłączania rodzeństwa, chyba że dobro dziecka przemawia za odstępstwem od tej zasady,
- 5) w miarę możliwości, opinię wyrażoną przez dziecko.

2. Pierwszeństwo w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej mają osoby spokrewnione lub spowinowaczone z dzieckiem, jeżeli dają gwarancję poprawy sytuacji dziecka.

3. W przypadku gdy osoby, o których mowa w ust. 2, nie mogą pełnić funkcji rodziny zastępczej, sąd opiekuńczy może zwrócić się do powiatowego centrum pomocy rodzinie, zwanego dalej „centrum pomocy”, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu dziecka, o wskazanie innych kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

§ 4. 1. Centrum pomocy przygotowuje rodzinę zastępczą na przyjęcie dziecka przez:

- 1) udzielenie szczegółowych informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej oraz zapewnienie, w miarę potrzeby, kontaktu z dzieckiem przed umieszczeniem go w tej rodzinie,
- 2) udzielenie informacji o specyficznych potrzebach dziecka, w tym o orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczeniu o potrzebie udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych oraz konieczności objęcia dziecka pomocą profilaktyczno-wychowawczą lub resocjalizacyjną.

2. Rodzinie zastępczej udziela się, w przypadkach tego wymagających, informacji o konieczności uzyskania porady w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub w innej poradni specjalistycznej.

§ 5. 1. Rodzina zastępcza sprawuje opiekę nad powierzonym dzieckiem osobiście, z wyjątkiem przypadku, gdy okresowo z powodów zdrowotnych lub losowych nie może sprawować opieki osobiście albo gdy dziecko okresowo przebywa w szczególności w sanatorium, szpitalu, placówce resocjalizacyjnej, domu pomocy społecznej, ośrodka szkolno-wychowawczym, w tym specjalnym, internacie, bursie lub na stacji.

2. Rodzina zastępcza współpracuje z sądem opiekuńczym.

3. Rodzina zastępcza współpracuje z centrum pomocy, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny, albo wskazanym przez centrum pomocy ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym.

4. Rodzina zastępcza informuje centrum pomocy, o którym mowa w ust. 3, o istotnych sprawach dotyczących dziecka, a w szczególności o:

- 1) stanie jego zdrowia,
- 2) postępach w nauce,
- 3) trudnościach wychowawczych, w tym o samowolnym oddaleniu się dziecka z rodziny zastępczej trwającym dłużej niż 24 godziny,
- 4) trudnościach w sprawowaniu opieki nad dzieckiem,
- 5) przerwie w sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem w przypadkach, o których mowa w ust. 1, jeżeli przerwa trwa dłużej niż miesiąc, oraz o osobie lub instytucji, która w tym czasie sprawuje opiekę nad dzieckiem.

5. Rodzina zastępcza nie może oddawać powierzonego jej dziecka do żłobka.

§ 6. Centrum pomocy, o którym mowa w § 5 ust. 3, dokonuje oceny sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej co najmniej raz w roku, na podstawie wywiadu środowiskowego (rodzinnego).

§ 7. 1. Centrum pomocy udziela rodzinie zastępczej pomocy w rozwiązywaniu zgłaszanych przez tę rodzinę problemów, w tym w szczególności wynikających z opieki nad dzieckiem o specyficznych potrzebach.

2. Centrum pomocy współpracuje z rodziną zastępczą, w szczególności w celu unormowania sytuacji życiowej dziecka.

§ 8. 1. W przypadku stwierdzenia ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej starosta zawiadamia sąd opiekuńczy o możliwości powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

2. W przypadku stwierdzenia ustania warunków, o których mowa w art. 33d ustawy, wymaganych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, albo niewypełnienia przez rodzinę zastępczą obowiązków wobec dziecka, starosta zawiadamia sąd opiekuńczy o konieczności zapewnienia dziecku innego rodzaju opieki.

§ 9. W przypadku gdy w powiecie utworzono więcej niż jedną rodzinę zastępczą pełniącą zadania pogotowia rodzinnego, o której mowa w art. 33e ust. 1 pkt 3 ustawy, rodziny te mogą specjalizować się w opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat, które oczekują na przyznanie, dziećmi niedostosowanymi społecznie, dziećmi niepełnosprawnymi lub dziećmi z innymi specyficznymi potrzebami.

§ 10. Rodzina zastępcza pełniąca zadania pogotowia rodzinnego może pełnić również funkcję rodziny zastępczej, o której mowa w art. 33e ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy.

§ 11. 1. W rodzinie zastępczej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż troje dzieci, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. W rodzinie zastępczej pełniącej zadania pogotowia rodzinnego i funkcję rodziny zastępczej, o której mowa w art. 33e ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy, w tym samym czasie umieszcza się nie więcej niż sześcioro dzieci, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. W przypadku rodzeństwa dopuszcza się umieszczenie w rodzinie zastępczej większej liczby dzieci.

§ 12. 1. Centrum pomocy, o którym mowa w § 5 ust. 3, organizuje szkolenie rodzin zastępczych.

2. W przypadku gdy szkolenie jest organizowane na zlecenie centrum pomocy przez ośrodek adopcyjno-opiekuńczy lub inny podmiot, centrum pomocy kieruje rodziny zastępcze na to szkolenie.

§ 13. 1. Zakres programowy szkolenia rodzin zastępczych, o których mowa w art. 33e ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy, obejmuje:

- 1) elementy prawa rodzinnego dotyczące praw dziecka,
- 2) wybrane elementy pedagogiki, psychologii rozwojowej i wychowawczej, z uwzględnieniem problemów dotyczących rozwoju dziecka wychowywanego poza rodziną naturalną i wpływu sytuacji kryzysowych, w tym występowania przemocy w rodzinie, na zachowanie i rozwój dziecka,
- 3) wiedzę i umiejętności rozpoznania oraz oceny sytuacji rodzinnej dziecka,
- 4) doskonalenie umiejętności opiekuńczych, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stwarzających trudności wychowawcze oraz pokonywania trudności związanych z kompensacją opóźnień rozwojowych dziecka,
- 5) podstawową wiedzę o uzależnieniach i ich wpływie na dziecko i rodzinę,

- 6) zagadnienia organizacji opieki nad dzieckiem i możliwości uzyskania wsparcia w wychowywaniu dzieci,
- 7) zasady finansowania rodzin zastępczych,
- 8) informacje o zadaniach i kompetencjach centrum pomocy w sprawach dotyczących rodzin zastępczych oraz o możliwości udzielania wsparcia w wychowaniu dziecka przez centrum pomocy lub przez wyspecjalizowane placówki.

2. Zakres programowy szkolenia rodzin zastępczych pełniących zadania pogotowia rodzinnego obejmuje ponadto zagadnienia dotyczące adaptacji do nowej sytuacji, a także sposobu przygotowania dziecka i rodziny zastępczej do krótkiego pobytu dziecka w tej rodzinie.

§ 14. 1. Podmiot ubiegający się o zatwierdzenie programu szkolenia dla rodzin zastępczych składa wniosek o zatwierdzenie tego programu do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

2. Wniosek zawiera:

- 1) nazwę i określenie typu podmiotu ubiegającego się o zatwierdzenie programu,
- 2) informację o dotychczasowej działalności podmiotu ubiegającego się o zatwierdzenie programu, posiadanym doświadczeniu w pracy z rodzinami zastępczymi oraz w zakresie prowadzonych szkoleń.

3. Do wniosku dołącza się program szkolenia określający szczegółowe cele szkolenia, czas przeznaczony na realizację poszczególnych tematów oraz metody szkolenia, a także wykaz wykładowców prowadzących szkolenie, z określeniem ich kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego.

§ 15. 1. Wysokość pomocy pieniężnej, o której mowa w art. 33g ust. 2 ustawy, na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, miesięcznie wynosi:

- 1) w przypadku dziecka w wieku do 7 lat — 60% kwoty, o której mowa w art. 33g ust. 4 ustawy, zwanej dalej „podstawą”,
- 2) w przypadku dziecka w wieku do 7 lat otrzymującego zasiłek pielęgnacyjny — 80% podstawy,
- 3) w przypadku dziecka w wieku od 7 do 18 lat otrzymującego zasiłek pielęgnacyjny — 60% podstawy,
- 4) w przypadku dziecka w wieku od 7 do 18 lat umieszczonego w rodzinie zastępczej na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 35, poz. 228, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1995 r. Nr 89, poz. 443, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 83, poz. 931 oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 91, poz. 1010) — 60% podstawy,

- 5) w przypadku dziecka w wieku od 7 do 18 lat otrzymującego zasiłek pielęgnacyjny i umieszczonego w rodzinie zastępczej na podstawie ustawy, o której mowa w pkt 4 — 80% podstawy.

2. Jeżeli dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej posiada dochód, o którym mowa w art. 2a ust. 1 pkt 2b ustawy, kwotę pomocy pieniężnej ustaloną na podstawie ust. 1 pomniejsza się o kwotę odpowiadającą 50% dochodu dziecka, z tym że wysokość pomocy pieniężnej nie może być niższa niż 20% podstawy.

§ 16. 1. Starosta może przyznać rodzinie zastępczej jednorazowe świadczenie pieniężne na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny dziecka, w wysokości do 150% podstawy.

2. W przypadku gdy na skutek zdarzenia losowego dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej wymaga dodatkowej pomocy, starosta może przyznać rodzinie zastępczej na częściowe pokrycie skutków tego zdarzenia:

- 1) jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości do 50% podstawy albo okresowe świadczenie pieniężne w wysokości do 50% podstawy wypłacane przez okres trwania bezpośrednich skutków tego zdarzenia,
- 2) pomoc w formie rzeczowej o wartości do 50% podstawy.

§ 17. 1. Pomocy pieniężnej, o której mowa w § 15, oraz pomocy pieniężnej, o której mowa w art. 33g ust. 1 ustawy, udziela się za okres pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, o której mowa w art. 33e ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, począwszy od dnia, w którym dziecko zostało faktycznie umieszczone w tej rodzinie w wykonaniu orzeczenia sądu opiekuńczego.

2. Pomoc pieniężną, o której mowa w ust. 1, wypłaca się do 10 dnia miesiąca kalendarzowego. Za pierwszy miesiąc pobytu dziecka w rodzinie zastępczej pomoc pieniężną, o której mowa w ust. 1, wypłaca się w terminie 5 dni od dnia wydania decyzji przyznającej tę pomoc.

§ 18. 1. Pomocy pieniężnej, o której mowa w § 15, oraz pomocy pieniężnej, o której mowa w art. 33g ust. 1 ustawy, udziela się za okres pobytu dziecka w rodzinie zastępczej pełniącej zadania pogotowia rodzinnego, począwszy od dnia, w którym dziecko zostało faktycznie umieszczone w tej rodzinie.

2. Za pierwszy miesiąc pobytu dziecka w rodzinie zastępczej pełniącej zadania pogotowia rodzinnego pomoc pieniężną, o której mowa w ust. 1, wypłaca się w terminie 5 dni od dnia wydania decyzji przyznającej tę pomoc.

3. W przypadku gdy dziecko przebywało w rodzinie zastępczej pełniącej zadania pogotowia rodzinnego mniej niż 5 dni, pomoc pieniężną, o której mowa w ust. 1, wypłaca się do ostatniego dnia miesiąca, w którym dziecko opuściło tę rodzinę.

§ 19. 1. W okresie pobytu dziecka w placówce resocjalizacyjnej lub w domu pomocy społecznej rodzinie zastępczej pomocy pieniężnej udziela się w wysokości 20% pomocy pieniężnej ustalonej na podstawie § 15 albo art. 33g ust. 1 ustawy.

2. W okresie pobytu dziecka w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym rodzinie zastępczej, która nie ponosi kosztów pobytu dziecka w ośrodku, pomocy pieniężnej udziela się w wysokości 20% pomocy pieniężnej ustalonej na podstawie § 15 albo art. 33g ust. 1 ustawy.

§ 20. 1. Rodzina zastępcza pełniąca zadania pogotowia rodzinnego w okresie pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka otrzymuje miesięcznie wynagrodzenie w wysokości 80% podstawy.

2. Rodzina zastępcza pełniąca zadania pogotowia rodzinnego z dniem przyjęcia pierwszego dziecka otrzymuje miesięcznie wynagrodzenie w wysokości 120% podstawy.

3. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2, zwiększa się o 20% podstawy, jeżeli w rodzinie zastępczej przebywa w okresie dłuższym niż 10 dni w miesiącu kalendarzowym więcej niż troje dzieci lub co najmniej jedno dziecko, o którym mowa w § 15.

4. Starosta może, za zgodą rodziny zastępczej pełniącej zadania pogotowia rodzinnego, rozliczać zwiększenie wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 3, w okresach trzymiesięcznych.

§ 21. 1. Rodzice dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej ponoszą odpłatność za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej do wysokości miesięcznej pomocy pieniężnej, o której mowa w § 15 oraz art. 33g ust. 1 ustawy, udzielanej na dziecko, z zastrzeżeniem ust. 2—4.

2. W przypadku gdy jedno z rodziców płaci alimenty na dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej, drugie z rodziców ponosi odpłatność do wysokości udzielanej na dziecko miesięcznej pomocy pieniężnej, o której mowa w ust. 1.

3. W przypadku gdy jedno z rodziców nie żyje i dziecko otrzymuje z tego tytułu rentę rodzinną, drugie z rodziców ponosi odpłatność do wysokości udzielanej na dziecko miesięcznej pomocy pieniężnej, o której mowa w ust. 1.

4. W przypadku gdy jedno z rodziców nie żyje, a dziecko nie otrzymuje z tego tytułu renty rodzinnej, drugie z rodziców ponosi odpłatność do wysokości odpowiadającej połowie wysokości udzielanej na dziecko miesięcznej pomocy pieniężnej, o której mowa w ust. 1.

5. Rodzice, którzy płacą alimenty na dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej, nie ponoszą odpłatności, o której mowa w ust. 1.

§ 22. Starosta, ustalając wysokość odpłatności rodziców dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej, uwzględnia ich sytuację rodzinną, zdrowotną, dochodową i majątkową.

§ 23. Odpłatność, o której mowa w § 21, wnosi się do kasy powiatu lub na wskazany przez starostę rachunek bankowy.

§ 24. 1. Pomoc pieniężna w wysokości, o której mowa w § 15, przysługuje rodzinie zastępczej od dnia 28 lipca 2001 r., jeżeli dziecko w tym dniu przebywało w rodzinie zastępczej. Jeżeli dziecko zostało umieszczone w rodzinie zastępczej po dniu 28 lipca 2001 r., pomoc pieniężna w wysokości, o której mowa w § 15, przysługuje od dnia faktycznego umieszczenia dziecka w rodzinie.

2. W przypadku gdy rodzina zastępcza otrzymała za okres, o którym mowa w ust. 1, pomoc pieniężną w wysokości niższej niż określona w § 15, rodzinie tej przysługuje wyrównanie w wysokości stanowiącej różnicę między kwotą pomocy pieniężnej przysługującej na podstawie § 15 a otrzymaną kwotą pomocy pieniężnej.

§ 25. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *J. Buzek*